

Editorial

Milí čtenáři,

památka zesnulých, zvaná Dušičky, vychází letos na středu 2. listopadu. Slavení této památky je vzpomínkou na zemřelé, kteří ještě nejsou dokonale připraveni ke vstupu do nového života s Bohem a jsou ve fázi „očišťování“. Církev nazývá tuto posmrtnou očistnou přípravu „očistcem“.

Slovo očištec (lat. purgatorium) se v církvi v dnešním smyslu slova používá až od 11. století. Myšlenka očištele dostala podobu dogmatu v 16. století na tridentském koncilu. Nicméně již po celé první tisíciletí církev učí, že ne všichni spasení mají ihned plnou účast v Božím království. Prakticky tuto víru vyjadřuje modlitba za zemřelé, která byla samozřejmou součástí křesťanského života a liturgie od samého počátku.

Modlitba za zemřelé patří mezi přímělné modlitby. Podmínkou její prospěšnosti je spojení v lásce mezi živými a mrtvými. Tato láska může dosáhnout až na onen svět. Vzpomeňme na své zemřelé každý den v modlitbě, poděkujme Bohu za setkání s nimi a svěřme je Božímu milosrdenství.

O naději a víře nejen v době dušičkové, se dočtete ve „Slově kněze“. Chystáte-li se o Dušičkách na kolínský hřbitov, necht' je vám průvodcem Jaroslav Pejša a jeho příspěvek „Dušičková procházka po kolínském hřbitově“. U Dušiček zůstaneme také s Janem Vosáhlem, který nám ve svém „Slovníku křesťanství“ přiblíží pojmy, vztahující se ke konci lidského života na Zemi. Přinášíme vám nový cyklus s názvem „120“ o liturgii“, který je přepisem videí z dílny webu Liturgie.cz, tentokrát na téma „Kdy začíná mše svatá?“. Z dalších textů vás chci upozornit na příspěvek „Ze staré farní kroniky“, který je o volbách do městského zastupitelstva konaných v Kolíně před 130 lety a na zajímavý rozhovor s panem Petrem Landou, farníkem, který v Polabí a blízkém okolí staví a opravuje kříže. Do Veltrub roku 1860 nás zavede pan Josef Sixta.

Přeji inspirativní čtení.

Tomáš Pavela

SLOVO KNĚZE

Krize, dušičky a advent

Jednoho světce se kdysi zeptali, co by dělal, kdyby nastal konec světa. Právě tehdy hrál s dětmi karty. On řekl: „Nic, hrál bych dál karty“.

Nechci dnešní situaci nijak zlehčovat, možná si sáhneme na dno sil v důsledku toho, co se teď kolem nás ve světě děje. Ale nejsem fanouškem toho, abychom vytvářeli scénáře, kam to všechno dospěje. To ví Bůh. Někteří hodně vystrašení lidé sbírají všude možné informace o tom i onom a naši budoucnost vidí hodněbledě.

Jeden náš misionář z Afriky byl v r. 2008 na dovolené, v roce, kdy se rozjížděla finanční krize. Možná si na tu dobu pamatujete. Když se ho ptali na to, co si myslí o dané krizi, řekl: „My máme v Africe permanentní krizi, takže nás ta aktuální netrápí o nic více“. Jen jako poznámku pod čarou uvedu, že tenhle misionář zažil na své misii pokus o povolební státní převrat, na nádvoří kostela a v kostele se mu shromáždily tisíce lidí, kteří utíkali před skupinami, které rabovaly a vypalovaly domy. Na Silvestra mi tehdy telefonoval a přál mi vše dobré do nového roku. Nakonec hovoru dodal: „Modlete se také za nás, čekáme každou chvíli, že nás napadnou. Policie ani armáda nikde není“. Můj kolega kněz na misii zůstal, i když mu ambasáda nabízela transport helikoptérou a úkryt v bezpečí hlavního města. Nakonec vše dobře dopadlo, ale tomuhle bych řekl, že byla krize.

Na začátku listopadu se budeme modlit za naše zemřelé, vzpomínat a navštěvovat hroby. Vzpomeňme na jejich životní příběhy, na jejich krize, jejich naděje, které jim pomohly vše překonat. Pamatujme také na slova Ježíše: „Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo – duši zabít nemohou. Spíše se bojte toho, který může zahubit v pekle duši i tělo“ (Mt 10,28). Máme ještě někdy ve své péči svoji duši? Myslíme na věčnost? Dostává naše duše plnohodnotný pokrm, anebo se živí jen odpadky? „Za co vymění člověk svoji duši“, ptá se Ježíš na jiném místě. Duše v očistci jsou pro nás mementem, že můžeme pomoci sobě i zesnulým, když věříme, projevujeme skutky lásky a sytíme se z pramene naší duše, z pramene Slova Božího, modlitby a svátostného života církve. Ježíš je uprostřed nás, živý, zmrtvýchvstalý, je Pánem vesmíru, je vítěz nad smrtí i nad mocí zlého.

Dušíčkový čas se brzo překllopí do doby adventní, budeme znovu chodit na roráty, děti budou psát Ježíškovi své listy. Advent je očekávání příchodu – toho prvního i posledního. Ten první si připomínáme, na ten poslední se připravujeme. Jako děti Boží, které znají a milují svého Otce na nebesích, který je rovněž přítomný v dějinách, také v těch našich.

Kdykoliv budeme mít tendenci podlehnout strachu i strašení těch, kteří „vědí“, co nás čeká, vzpomeňme na slova Ježíše: „Nebojte se! Já jsem přemohl svět“.

Ján Halama SVD, farář

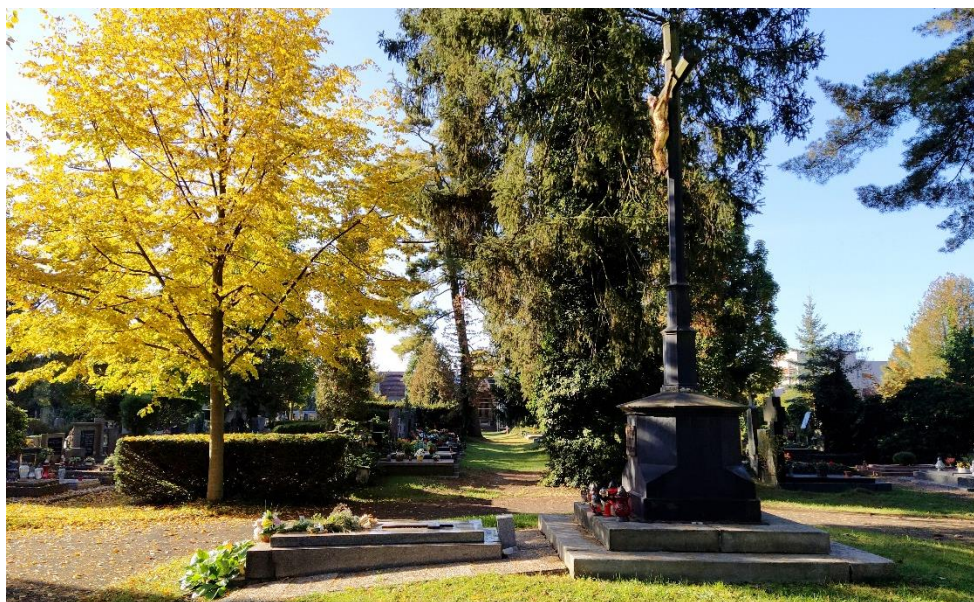
Dušíčková procházka po kolínském hřbitově

Je čas dušíčkový a naše kroky, možná častěji než kdy jindy, vedou na hřbitovy. V úterý 1. listopadu si připomínáme svátek (slavnost) Všech svatých a na středu 2. listopadu připadá Vzpomínka na všechny věrné zemřelé, v občanském kalendáři uváděná jako Památka zesnulých a mezi lidmi známá jako Dušíčky.

Kroky nás Kolíňanů zhusta směřují na kolínský centrální hřbitov. Ten byl založen před sto čtyřiceti lety, na počátku 80. let 19. století jako obecní (a tedy nekofesní). Ovšem jelikož ostatní v té době v Kolíně působící církve – židovská i evangelická – měly své vlastní hřbitovy, byl tento v počátcích chápán jako katolický. Ostatně nahradil katolický hřbitov u kostelíka sv. Víta a lidí „bez vyznání“ v té době ještě mnoho nebylo. Doba se ale již změnila.

Nalezneme zde i hroby těch, kteří zasvětili svůj život službě Bohu a nám všem – duchovních, v našem případě katolických duchovních. Zastavme se nejprve u kolínských děkanů. *Jan Nepomuk Svoboda (1821–1889), děkan v letech 1877–1889, který hřbitov vysvětil, si vymohl výjimku, aby mohl být pohřben ještě na starém hřbitově u sv. Víta, do rodinné hrobky ke svým rodičům.* Jeho nástupcem se v letech 1890–1909 stal **František Xaver Růžička** (1850–1909). Na počátku roku 1909 odešel na odpočinek do nedaleké Kutné Hory, kde nedlouho poté, 29. září téhož roku, zemřel. Jeho ostatky byly převezeny do Kolína a 1. října pohřbeny do hrobky č. 176 (při zdi u oddělení XIV). Původní pískovcová deska se jménem (vytvořená sochařem Janem Drobníkem) je již značně omšelá,

ale stále čitelná (před ní se nachází novodobý náhrobek s nápisem Rodina Procházkova a Březinova). Na jeho místo nastoupil **Václav Sixta** (1871–1929), děkan v letech 1909–1929, uznávaný znalec umění. Zemřel v Kolíně 25. února 1929 a byl pohřben do hrobu č. 81 v IX. oddělení. *Po něm se stal v letech 1929–1932 děkanem Jaroslav Kulač (1887–1970), který ovšem již na počátku 30. let odchází do Prahy, kde se stává kanovníkem metropolitní kapituly a pohřben je ve svých rodných Ratenicích.* Dalším v řadě byl v letech 1933–1942 **Václav Davídek** (1889–1942). V mládí vydal dvě básnické sbírky, přispíval do řady časopisů a udržoval kontakty s řadou spisovatelů. Zemřel v Kolíně 19. září 1942 a byl pohřben do hrobu před centrálním křížem.

Centrální kříž na kolínském hřbitově z roku 1882, před ním hrob Václava Davídka. Foto: Jaroslav Pejša

Následoval **Oldřich Sedláček** (1894–1967), děkan v letech 1943–1967. Působil za okupace a v nešťastných letech po únoru 1948. Zemřel v Kolíně 28. února 1967 a byl pohřben do již zmíněného hrobu Václava Sixty. **Pravoslav Hájek** (1917–1980) byl děkanem v letech 1968–1980 (od roku 1978 arciděkanem). Zemřel v Kolíně 26. prosince 1980. Bylo jeho osobním přáním, aby byl pohřben mezi kolínskými kapucíny při východní

zdi hřbitova. Stalo se tak. *Karel Riant (1924–2001), který stál v čele naší farnosti v letech 1981–1995, zemřel 3. února 2001 v Mukařově a byl pohřben do kapitulní hrobky na hřbitově u sv. Markéty v Praze-Břevnově (od roku 1987 totiž působil také jako kanovník Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze).*

Na kolínském hřbitově je pohřbeno ale ještě několik dalších kněží. 11. června 1929 zemřel v Příbrami **František Holas** (1872–1929), oblát Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele a spisovatel (autor úctyhodných, bezmála osmisetstránkových Dějin Svaté Hory). Dlouhá léta působil jako katecheta na obecných a měšťanských školách v Kolíně. Na odpočinek odešel do rodné Příbrami, pohřbený se rozhodl být v Kolíně (hrob č. 85 v oddělení X).

3. prosince 1942 zemřel v Praze-Vršovicích **František Hladík** (1881–1942), emeritní katecheta tamních měšťanských škol. Pochován byl v Kolíně do rodinného hrobu č. 103 v oddělení XIV, který je dnes označen nápisem Rodina Smrčkova.

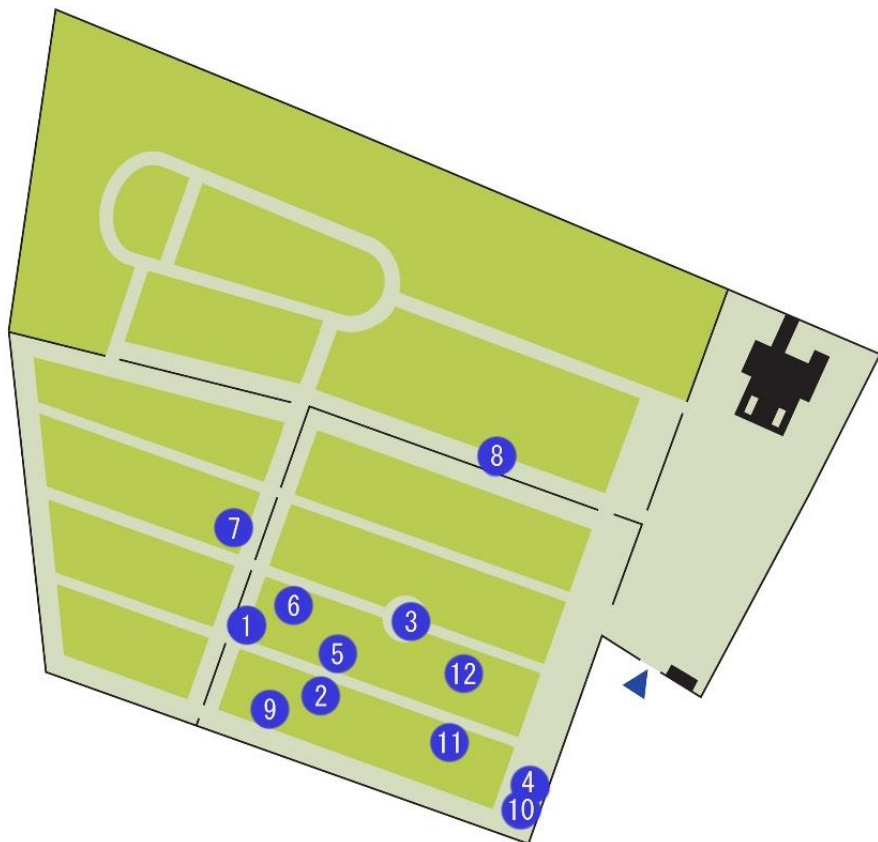
Osobnost **Mons. Aloise Tylínka** (1884–1965), dlouholetého faráře v Praze-Nuslích a významného lidoveckého politika (náměstka primátora hl. města Prahy a v letech 1946–1948 poslance Ústavodárného Národního shromáždění) je asi dost známá. Poslední roky svého života strávil v Kolíně, kde 27. srpna 1965 zemřel a byl pohřben (hrob č. 238 v oddělení XIX). Do stejného hrobu byly později uloženy i ostatky jeho synovce **Aloise Václava Kubého** (1933–2003), zemřelého 2. května 2003. V 60. letech působil Kubý jako kaplan v Kolíně, později (až do své smrti) byl dlouholetým farářem v Obříství u Mělníka.

24. října 1967 zemřel v Kolíně **Mons. Antonín Petr** (1878–1967), který působil pětatřicet let jako farář v Kotouni u Nepomuku. Do Kolína přišel v roce 1948 na odpočinek ke své sestřenici a i přes svůj vyšší věk vypomáhal až do roku 1957 zdejší duchovní správě a sloužil bohoslužby u sv. Víta na Zálabí. Byl pohřben do hrobky č. 48 na „nové“, severní části hřbitova (hrobka dnes není nijak výrazně označena, pouze když se skloníme, tak na přední straně náhrobní desky přečteme nápis Hrobka rodiny Petrů – Zívrů).

9. března 1975 zemřel **Karel Škvorecký** (1894–1975), dlouholetý kaplan v Plzni, poslední léta působící u řádových sester, sloužících v domovech důchodců v Kříších a Tvoršovicích. Byl pohřben do hrobu svých rodičů č. 141 na okraji oddělení XIII (jeho otec byl před válkou

v Kolíně ředitelem berního úřadu). Karel Škvorecký byl strýcem spisovatele Josefa Škvoreckého.

Na tomto místě musíme zmínit i **hroby členů kapucínského řádu**, působících v kolínském klášteře (jak kněží, tak i bratrů laiků). Nacházejí se, jak jsem se již zmínil, při východní zdi tzv. starého hřbitova (nedaleko hrobu kapelníka Františka Kmocha) a jsou v nich pohřbeni P. Gaudenc Pleš (1813–1884), kvardián P. Maxmilian Haberhauer (1808–1889), br. Florian Merz (1847–1890), br. Bruno František Průcha (1832–1907), kvardián P. Milo František Lahulek (1867–1936) a P. Saturnin Karel Hanák (1915–1952).

1 – František X. Růžička, 2 – Václav Sixta a Oldřich Sedláček, 3 – Václav Davídek, 4 – Pravoslav Hájek, 5 – František Holas, 6 – František Hladík, 7 – Alois Tylínek a Alois V. Kubý, 8 – Antonín Petr, 9 – Karel Škvorecký, 10 – hroby členů kapucínského řádu, 11 – Tomáš V. Maryška, 12 – společný hrob Šedých sester III. řádu sv. Františka

Na hřbitově najdeme ještě jeden hrob řádového bratra **Tomáše Václava Maryšky** (1913–1942), kolínského rodáka, člena řádu Milosrdných bratří v Praze. 31. března 1941 byl zatčen gestapem a 25. února 1942 zemřel v koncentračním táboře Flossenbürg. Urna s jeho popelem byla uložena na kolínském hřbitově v dubnu téhož roku do hrobu č. 176 na kraji V. oddělení.

A když připomínáme členy mužských řádů, asi bychom měli zmínit i společný **hrob Šedých sester III. řádu sv. Františka**, které působily v Kolíně (v nemocnici a v domově důchodců) – S. M. Gerarda Filipová (1916–1944), S. M. Oliva Polesná (1907–1949), S. M. Hilarie Rešlová (1909–1971), S. M. Evženie Zajícová (1910–1974) a S. M. Želislava Vojtěchovská (1916–1979). Hrob má čísla 161, 162 a 163 v oddělení VI.

Jaroslav Pejša

Video z internetu přepsáno pro Vás

Seriál: 120“ o liturgii

Vstupní obřady

(1) Kdy začíná mše svatá?

Šachy začínají, jakmile černý zmáčkne hodiny bílému. Maratón startuje hned po výstřelu z pistole a formule F1 po zhasnutí posledního startovacího světla. Ale kdy začíná mše svatá?

Někteří jsou přesvědčeni o tom, že mše svatá začíná, když ministrant zatáhne za zvonek. Jiní mají za to, že mše svatá začíná prvním úderem do varhanního manuálu. A jsou i lidé, kteří by dali ruku do ohně za to, že mše svatá začíná znamením kříže. Ale málokdo ví, že první rubrika v misálu říká: „*Když se lid shromáždil, zatímco přichází kněz s jáhnem a přísluhujícími, začne se zpívat vstupní zpěv*“. První věta, která zní v latině **populo congregato, když se lid shromáždil**, mluví za vše. Mše svatá začíná tehdy, když se lid shromáždil. Anebo, lépe řečeno, když byl shromážděn. To je nejpřesnější překlad latinského **populo congregato**. Latina zde používá takzvané *pasivum divinum*, což je elegantní způsob, jak do trpného tvaru slovesa ukrýt Boží jednání. **Když byl lid shromážděn**. Ale kým? Kdo shromažďuje Boží lid? Boží lid ke slavení

liturgie shromažďuje Bůh sám. Duch svatý je tím, kdo nás lidi shromažďuje, sjednocuje a svou přítomností připravuje na přijetí Božího daru. Tedy Božího slova a eucharistie. Vstupní zpěv, hřmot zvonku anebo třeba i liturgický průvod začínají až tehdy, když je Boží lid shromážděn. A tak to, prosím, vyříd'te všem, kteří se pravidelně shromažďují později než ostatní.

P. Petr Soukal

Zdroj: www.liturgie.cz/video/a/120-o-liturgii

Pro časopis Bartoloměj přepsal: Martin Prokop

Ze staré farní kroniky

Před nedávnou dobou proběhly volby do městských a obecních zastupitelstev. Pokud bychom měli dojem, že politický boj, vzájemná nevraživost a intolerance jsou znakem až naší doby, nenechme se mýlit. Ani v dobách na první pohled dávno minulých to nebylo o nic lepší. Přesvědčit se o tom můžeme i na místě zdánlivě nečekaném, a to v kronice naší farnosti. Přenesme se tedy do roku 1892, kdy se konaly obecní volby. Zdejší děkanem byl tehdy P. František Růžička, zápisy do farní kroniky ale vedl Václav Sixta, v té době bohoslovec, od roku 1903 nejprve kolínský kaplan a od roku 1909 pak děkan. Toto zapsal Václav Sixta o volbách do městského zastupitelstva konaných před 130 lety:

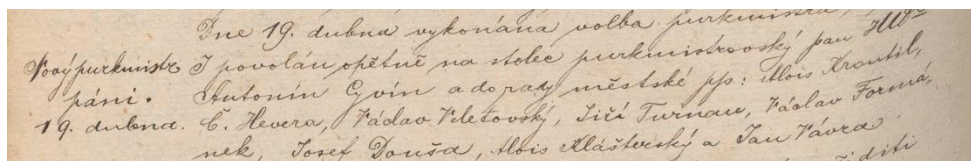
„Mysl veškerého téměř obcenstva kolínského obrácena byla od počátku měsíce února k novým volbám do obecního zastupitelstva, jež vypsány byly na den 21. a 29. března a 1. dubna. Mělo se rozhodnouti, má-li v městě našem převahu strana katolicko – konservativní či evangelicko – svobodomyslná, v jejíž čelo byl postaven pastor Dušek s několika výstředníky a nohsledy svými. Agitace živlu tohoto byla přímo zuřivá užívajíc prostředků všemožných a hledíc zejména poctivé občany omámiti předstíraným kompromisem se stranou katolicko – konservativní. Než výsledek neodpovídá nikterak snaze jich nečistě. Ostří záští pseudoliberálů obráceno bylo hlavně proti veledůstojnému panu děkanovi Františku X. Růžičkovi, jenž na doléhání katolíků věrných nechal

se kandidovati do obecního zastupitelstva, aby tam popřípadě hájili zájmy jich v dobách tak pohnutých. Když pak přiblížil se den rozhodný, ukázalo se, že pravda všude zvítězí, neboť po tuhém boji vyšli z volebního zápasu jako vítězové kandidáti strany katolicko – konservativní, již vesměs zvoleni do zastupitelstva. Liberál ni jediný, ač dříve slušný počet hlasů ve sboru drželi, zvolen nebyl. Veledušojný pan děkan František X. Růžička zvolen byl ve sboru I. všemi hlasy, což s radostí a vnitřním uspokojením přijalo téměř všechno měšťanstvo. Výsledek voleb oznámen byl obyvatelstvu královského města nesčetnými ranami z hmoždířů, takže, jak příchozí do města tvrdili, se zdálo, jakoby nepřítel město bombardoval. Ovšem zahnán z bojiště liberalismus všude se vtírající. Zmínky zajisté zasluhuje, že vítězství volební oslaviti dal padesáti ranami sám mladočeský straník pan Jan Patočka.

Dne 19. dubna vykonána volba purkmistra a rady. I povolán opětně na stolec purkmistrovský pan JUDr. Antonín Cyvín a do rady městské pánové Alois Kroutil, Čeněk Hevera, Václav Veletovský, Jiří Turnau, Václav Formánek, Josef Douša, Alois Klášterský a Jan Vávra.“

Tento zápis samozřejmě nemůžeme považovat za objektivní zprávu. Faktem nicméně zůstává, že ve volbách do kolínského městského zastupitelstva v roce 1892 zvítězila Národní strana, autorem označená jako katolicko-konzervativní, známá spíše jako staročeši, kdežto Národní strana svobodomyslná, v textu jmenovaná jako evangelicko – svobodomyslná, v obecném povědomí mladočeši, utrpěla porážku. Nejenom purkmistr, ale i celá městská rada se proto po volbách rekrutovali výlučně z řad staročeské strany. Kolín v té době byl ostatně jednou z bašt staročeků, kteří zde mezi lety 1862 – 1902 pravidelně vyhrávali obecní volby. A ještě na vysvětlenou k průběhu voleb, pro nás dnes trochu zvláštnímu – voliči byli rozděleni do třech takzvaných voličských sborů podle výše odváděné daně, přičemž každý z voličských sborů volil v jiný den.

Martin Křídlo

Ukázka z farní kroniky vedené mezi lety 1836 a 1981. Zdroj: Martin Křídlo

Rozhovor s panem Petrem Landou

Mohl byste se čtenářům Bartoloměje představit?

Jmenuji se Petr Landa. Od roku 1965 bydlím v Kolíně, předtím jsem bydlel v Bečvárech.

Hlavní myšlenka tohoto rozhovoru byla, že v Polabí a blízkém okolí stavíte a opravujete kříže. Jak jste se k tomu dostal?

Tu myšlenku jsem dostal za vlády komunistů. Za Kolínem jsem viděl pokácený kříž a to mě pobouřilo. Tak jsem si řekl, že když vám ten kříž tady překáží, tak si postavím nový na své zahradě, tam mi to nikdo zakázat nemůže. Mluvil jsem o tom s farářem z Moravy a on říkal, že na Moravě mají

podobné potíže s ničením křížů. Radil mi, abych kříž raději nestavěl, že upoutám pozornost komunistů. A tak jsem ho poslechl. Po pádu komunismu jsem teda v roce 1997 postavil první kříž na své zahradě.

Kolik křížů jste celkem postavil nebo opravil?

Celkem jsem postavil 6 křížů, 4 úplně od základu a 2 jsem opravoval.

První kříž je na vaší zahradě, kde jsou ty další?

Druhý kříž jsem opravoval na Výfuku. Původně na tom místě byla socha Panny Marie, ale ta byla úplně zničená beze stop, zůstal tam zdemolovaný prázdný podstavec, tak jsem to opravil a dal tam kříž s Pánem Ježíšem.

Jaké další kříže jste postavil nebo opravil?

Další kříž jsem postavil v Kolíně za kostelem Nejsvětější Trojice v roce 2012. Nejdál od Kolína jsem opravil kříž mezi Církvicemi a Škvrňovem. Tam byl zničený, zdemolovaný podstavec a já jsem to opravil v roce

2014/2015. Další u Poděbrad, u Labe, když se jede do Libice, ten jsem postavil v roce 2019. Tam to farář slavnostně posvětil.

Kde je postavený poslední kříž?

V roce 2020 jsem stavěl kříž na Vysoké, tam je církevní pozemek, louka patří farnosti Kolín.

Když jste stavěl nebo opravoval kříže, musel jste mít povolení?

Bylo to dohadování s městskými úřady. Například na sídlišti bydlí polovina Kolína a není tam žádný křesťanský symbol. Chtěl jsem stavět na třech

různých místech na sídlišti, ale pokaždé mi to zamítli. První vedle školy, pak v parku.

Musel jste mít povolení i na výstavbu kříže na své zahradě?

I když je to můj soukromý pozemek, musel jsem mít souhlas stavebního úřadu. Měl jsem s tím potíže, několikrát mi kříž zničili kolemjdoucí, házeli na něj kamení.

Máte z minulosti zkušenosti s kamenictvím?

Vůbec ne, kříže jsou vyrobené z betonu, nemám vůbec se zednickým řemeslem nic společného. Pán Bůh si měl vybrat někoho šikovnějšího.

Jaký materiál volíte při stavbě křížů?

Kříže jsou z betonu, kvůli jednodušší údržbě, a jsou nabarvené šedivou barvou, aby to splývalo s okolím. Nejlepší by byla bílá barva, ale to by svádělo ke čmárání. Ten kříž je ze šesti dílů a skládám je postupně na sebe, vozím to tam autem. Základ je 80 cm do hloubky podle předpisu, pak podstavec, takový jehlan, to je 40 cm, teda celkem to je 120 cm a na to postupně vozím ty díly. Vevnitř v těch dílech je trubka a ta na sebe navazuje. A od základu až na vrchol kříže prochází ocelový prut.

Musí to být fyzicky náročné, pomáhá vám s tím někdo?

Ano, je to těžký, ale mám na to své páky a určitou mechaniku. Musím si poradit sám.

Jaké jsou náklady a kdo je hradí?

Náklady jsou za materiál a jinak ty žádosti nic nestojí. Všechno dělám na své náklady, nikdo mi nic nedával, žádné peníze.

Navštěvujete pravidelně ta místa, kde jste kříže postavil nebo opravil?

Ano, objíždím ta místa a snažím se je nadále opravovat a udržovat.

Jakou máte vizi do budoucna?

Původně jsem myslel, že postavím jenom jeden kříž, ale bylo mi líto, že bych už nevyužil to bednění, je to trochu složité, a tak jsem vyrobil další. Mám v plánu vyrobiť ještě 4, aby jich bylo celkem 10. Modlím se k Pánu Bohu, aby mě to tady nechal ještě dokončit, aspoň aby jich bylo 9.

Kde máte v plánu stavět další kříže?

Ted' vyjednávám v Bečvárech, tam jsme bydleli, než jsme se přestěhovali do Kolína. V Bečvárech bych chtěl postavit dva kříže. Je to velká vesnice a není tam žádný křesťanský symbol. Je tam jenom zámecká kaple, ale to je soukromý. Byla tam socha sv. Jana Nepomuckého a tu zbourali už před sto lety a dali tam místo toho mistra Jana Husa.

Pak by zbývaly ještě další dva kříže do 10, ty byste chtěl postavit kde?

Vybral jsem dvě místa, kde mi to obecní úřad i schválil, ale není tam vhodné místo. Na jednom to nemůžu postavit, protože by to bylo vedle popelnice a na druhém místě chtějí rozšířit parkoviště. V Dolních Chvátlinách, tam je to taky nejistý.

Jakou máte motivaci, proč to děláte?

Dělám to z náboženských důvodů a nečekám, že mě za to bude někdo chválit. Myslím si, že všechno, co vidíme a slyšíme, nás nějakých způsobem ovlivňuje. Když ne vědomě, tak aspoň podvědomě. Kdyby tady byl v každé ulici kříž nebo socha Panny Marie a ty lidi budou chodit okolo, tak budou to křesťanství vnímat jako součást života. A to může člověka aspoň trochu přiblížit ke křesťanství.

Na závěr bych vám chtěla jménem celé farní komunity poděkovat za rozhovor a za to, co děláte. Jsem ráda, že jsem se s Vámi mohla potkat a naslouchat tak moudrému a přitom skromnému člověku, který to, co dělá, dělá z lásky ke Kristu. Věřím, že svým způsobem života a svou prací ovlivníte nejednoho člověka. Přejeme vám Boží požehnání, hodně zdraví, a ať vás Bůh provází při každém kroku.

Rozhovor s p. Landou vedla Katarína Jarošová. Foto: J. Halama

OKÉNKO DO DKSŠ

V měsíci říjnu se žáci DKSŠ zúčastnili adaptačního kurzu ve Sloupu v Čechách. Cílem pobytu bylo upevnění vztahů ve třídě mezi jednotlivými žáky a mezi žáky a pedagogy. Program zajišťoval pedagogický doprovod a spirituál školy P. Halama. Celý adaptační kurz se nesl v přátelském a uvolněném duchu. Pro děti je kurz vždy pozitivním zážitkem, protože často nemají možnost pobytu mimo domov a s ostatním vrstevníky. Všem, kteří se na kurzu organizačně podíleli, děkujeme. Zvláštní poděkování patří sponzorům.

SLOVNÍK KŘEŠŤANSTVÍ

V listopadu, kterému se říká také „dušičkový měsíc“, si připomeneme pojmy vztahující se ke konci lidského života na Zemi.

arcosolium Z lat. *arcum*, „oblouk“, lat. *solium*, „hrob“, „oltář“, „rakev“; obloukový hrob. Druh starokřesťanského hrobu v katakombách: do zdi podzemní chodby je vtesán v určité výši oblouk (odtud název), pod nímž je zbytek zdi prohlouben v hrob. Oblouk a zadní stěna mezi ním a hrobem (luneta) bývaly zdobeny malbami. Hrob se zakrýval silnou kamennou deskou, na niž se, bylo-li zde uloženo tělo mučedníka, sloužila mše svatá. Odlišuje se od hrobů zvaných sepulcro, u nichž je místo obloukové klenby vodorovně stesaný strop.

břečťan Jako stále zelená rostlina se břečťan stal symbolem věrnosti a věčného života. Motivy břečťanových listů na raně křesťanských sarkofázích nutno chápat jako připomínku věrného svazku a věčného života. Břečťanem je naznačeno, že duše zůstává naživu, i když je tělo mrtvé. V podstatě bez symbolického významu jsou listy břečťanu, se kterými se setkáváme na křesťanských nápisech a které přebírají funkci rozdělovacích znamének nebo prostorové výplně.

castrum doloris Lat. „ležení bolesti“. Katafalk pro smuteční a pohřební obřady, ozdobně upravené, někdy i s baldachýnem a plastickou dekorací vybavené lešení pro rakev vynikajících osobností, původně vojevůdců, později, obzvláště v období baroka, hlavně panovníků a členů jejich rodin.

cemeterie /**koimeterie**/ z řec. *koimáo*, „ukládat k spánku“; lat. *coemētērium* nebo *cimitērium*, „hřbitov“. Starokřesťanské hřbitovy, zvláště podzemní.

dušiček /**Dušičky • Památka všech věrných zemřelých**/ památka na všechny duše v očistci, kterou církev koná 2.11.; případně-li ten den na neděli, koná se 3.11. Církev ji ustanovila proto, aby věřící zvláště jednou v roce pomáhali duším v očistci modlitbou, dobrými skutky a mší svatou. Zavedl sv. Odilo z Cluny (+1048). Papež Benedikt XI. povolil každému knězi slavit tento den tři mše svaté. Listopadu se říká „**dušičkový měsíc**“.

epitaf Z řec. *táfos*, „pohřeb“, „hrob.“ Původně náhrobní nápis. Později, od středověku, kamenná nebo dřevěná, architektonicky rámovaná

reliéfní malovaná deska s nápisem. Bývá zasazena do stěny kostela a připomíná zemřelého člověka; ten je na desce zobrazen klečící před křížem. Označuje-li epitaf hrob, plní funkci náhrobku. Nejčastěji se vyskytuje v renesanci;

exsequie Z lat. *exsequi*, „jít za“, „doprovodit“ (zvláště ke hrobu). V katolické církvi ustanovený řád, podle kterého se pohřbívá zemřelý křesťan. Ve smyslu užším jsou to modlitby a mešní oběť v den pohřbu.

fenestella Lat. „okénko“. Otvor ve starokřesťanském oltáři, kterým bylo možno vidět na hrob mučedníka umístěný pod oltářem. Otvor byl uzavřen kamennou nebo kovovou (zlatou) mřížkou a sloužil ke specifické komunikaci, tj. kontaktu se světcovými ostatky.

feretrum Lat. „nosítka“, „nosítka“. Ostatkový památník tvaru skříně, někdy nošený při církevních slavnostech; ve středověku se označení přeneslo také na pevné ostatkové památníky i na kamenné náhrobky nesené zahalenými postavami tzv. plerantů, plačících průvodců.

funerální umění **Pohřební umění** veškerý výtvarný doprovod úmrtního ceremoniálu, katafalky (castra doloris) apod., ale také epitafy, náhrobky a hrobky, projevem funerálního umění jsou i hrobní kaple.

hierothéka Z řec. *hieros*, posvátný“. Někdy označení hrobu světce.

hrana /**umíráček**/ oznamování úmrtí nebo pohřbu zvoněním zvonů.

hrobní kaple Sakrální stavba (kaple) nad kryptou, ve které je umístěn hrob světce.

hřbitov Staročesky *břítov*, z něm. *Friedhof*, „místo odpočinku, pokoje“. V křesťanských zemích posvěcený ohrazený pozemek (pod širým nebem), na němž jsou pochovávaní věřící. Hřbitov byl považován za místo, kde věřící odpočívají v očekávání vzkříšení. Proto také zde nesměli být pochovávaní židé, muslimové, heretici (kacíři), a lidé exkomunikovaní (vyobcovaní z církve). U hřbitova bývá kostel nebo kaple. Původně se pohřbívalo v podzemních chodbách (katakomby), později kolem kostelů a v kryptách. Dnes se v kostele zemřelí už nepohřbívají, kromě papežů, kardinálů nebo biskupů.

karner /**ossarium**/ dvoupatrová hřbitovní kaple (v románském nebo gotickém slohu) kruhového, čtyřúhelného nebo polygonálního půdorysu; její dolní patro je polozapuštěno do země a slouží jako kostnice (pohřebiště kostí), horní patro, zpravidla s apsidou, slouží jako kaple pro bohoslužby.

katafalk Z řec. *kata*, „dolů“, „pod“ a lat. *fala*, „věž ze dřeva“. Pohřební konstrukce, na níž je v kostele vystavena rakev významné osobnosti; je ozdoben černou nebo fialovou splývavou látkou.

V období renesance a baroka celé honosně dekorované dřevěné architektury (*castrum doloris*).

katakomy Z řec. *kata*, „dolů“, „pod“ a *cumba*, „propadlina“. Antické křesťanské a židovské podzemní hřbitovy. Jejich funkce byla vždy pohřební, i když kvůli hrobům mučedníků se od 3. stol. staly také místem bohoslužeb a obřadů křtu. Po vydrancování Góty (6. stol.) a po přemístění rakví mučedníků upadly do zapomnění. Název „katakomy“ vznikl až v 16. stol. a sice podle pohřebišť nalézajících se pod chrámem sv. Šebestiána v Římě. Katakomy totiž byly znovu objeveny náhodně r. 1578. Tato podzemní pohřebiště byla budována hlavně v dobách raného křesťanství ve 2.–4. století. Nejznámější katakomy jsou v Římě a Neapoli. Vyznačují se sítí chodeb, probíhajících někdy i v patrech nad sebou, vysokých až 9 m, které se často rozšiřují ve větší prostory (*cubiculum*) v jejichž stěnách byly vyhloubeny hrobky ve 4–5 svislých řadách. Hrobky byly uzavřeny mramorovými deskami nebo cementovými cihlami s uvedenými jmény. Těla byla pohřbívána v nikách (*loculi*) v bočních stěnách chodeb, významné osobnosti v arkosolích v sarkofágu. Pohřbívání bylo zastaveno během 5. století. Stěny a stropy katakomb byly často zdobeny malbami ve slohu pozdně antického umění, které jsou velmi významné pro starokřesťanskou ikonografii.

kenotaf Od antiky hrob bez pohřbu, památník v podobě náhrobku (významného člověka), který však neobsahuje ostatky zemřelého; ten je pohřben na jiném místě.

kolumbárium (lat. **columbarium**/ hrobka s nikami na pohřbívání těl, kosterních pozůstatků nebo uren s popelem.

kondukt Pohřební průvod jako součást projevu úcty a zdvořilosti k pohřbívanému nebožtíkovi a jako součást pohřební bohoslužby určitého náboženského společenství.

kostnice /**carnarium**, z lat. *carneus*, „tělesný“/ samostatná účelová stavba nebo zvláštní prostor pro pietní uchování exhumovaných kostí a lebek, často v dekorativních nebo symbolických sestavách. Románské, gotické a historizující stavby bývají označovány termínem *carnarium* (lat.), karner; obecnější význam má termín → *ossarium* (viz karner).

krypta Z lat. *crypta* [krypta]), jež pochází z řeckého κρυπτος [kryptos] - „skrytý“, „tajný“). Ve starokřesťanské době místnost v katakombách. Zde se odbývaly bohoslužby a sem byly později ukládány ostatky mučedníků a jiných světců. Později nízký, klenutý sklepní bohoslužebný prostor pod chórem kostela. V starorománském stavitelství sloužila také za pohřebiště biskupů, opatů a zbožných zakladatelů. V době románské se rozšířil typ prostorné, často vícelodní halové krypty, ve které byly zbudovány oltáře. Tehdy to byl prostor pro pohřbívání pod celým kostelem. V gotice stavba krypt takřka zcela ustává. Novodobé kostely mívají mnohdy v podzemí krypty menších rozměrů, které slouží pro konání obřadů při menším počtu shromážděných.

loculi Lat. „schránka“, „skříňka“, „pouzdro“, výklenek ve stěně. → katakomby.

luneta (ital. **lunetta**) plocha vymezená polokruhem nebo segmentem nad vodorovnou základnou. V architektuře se vyskytují v útvaru štítů, portálů, jako čela výsečí apod. Zkráceně, ačkoli nepřesně se tak často označuje také lunetová klenba. V sochařství pro reliéfy a v malířství pro nástěnné i závěsné obrazy bývá užíván tvar lunety.

martyrium /**martyrion**/ řec. „svědectví“; lat. **memoria**. **1.** v křesťanství mučednická smrt (častý námět ve výtvarném umění); **2.** hrob mučedníka, nad nímž bývá zřízen oltář.

memento mori Lat. „pamatuj na smrt“. Pozdrav, kterým se zdraví kartuziáni, trapisté a někteří další řeholníci (po celý rok kromě doby velikonoční, kdy se zdraví *memento vivere*, tj. „pamatuj na život“).

memoria Z lat. *memoralis*, „sloužící k připomenutí“. Posvátná budova postavená na místě smrti mučedníka (v křesťanském starověku).

memorité Z lat. *memoralis*, „sloužící k připomenutí“. Cenobité v prvých dobách církve, kteří obývali hroby (proto, aby si stále připomínali smrt).

mortuarium Z lat. *mortuus*, „mrtvý“, „zemřelý“. Ve středověkém klášteře prostora pro pohřbívání členů kláštera.

náhrobník Kamenná, výjimečně kovová deska, kryjící hrob v podlaze nebo ve zdi kostela, s nápisem i s reliéfem zobrazujícím zemřelého. Nebývá na původním místě, protože v důsledku josefínských reforem (zákaz pohřbívání ve městě) byl přemístován jako památník.

novissimi Z lat. *novissimus*, „zcela poslední“. V katolické teologii se tak označují poslední skutečnosti, kterým musí člověk čelit na konci svého

pozemského života (tj. smrt, Boží soud, peklo nebo ráj). Zabývá se jimi eschatologie.

ossarium /**carinarium**/ z lat. *ossis*, „kost“; kostnice. Místo, kam se ukládají kosti ze zrušených hrobů. Může se tak nazývat: **a)** samostatná menší architektura na hřbitově, někdy symetricky řešená s márnici; **b)** dolní část → karneru; **c)** vymezený prostor v chrámové architektuře. Kosterní pozůstatky mohou být někdy dekorativně sestaveny.

pohřeb církevní Obřad a způsob pochování těla zemřelého křesťana. V křesťanství byl zpočátku (4. stol.) radostnou událostí (bílý oděv), později (od 8. stol.) nabýval působením nezažité víry u barbarských národů tragičnosti a ústřední barvou se stala černá. V současnosti převládá barva fialová. Zemřelý křesťan má mít církevní pohřeb podle norem práva. Církevní pohřeb, kterým církev vyprošuje zemřelým duchovní pomoc a prokazuje úctu jejich tělům, je nutno konat podle předpisů liturgických knih. Církev doporučuje zachovat zbožný zvyk pohřbívání do země; nezakazuje však pohřeb žehem, pokud nebyl zvolen z důvodů odporujících křesťanské víře.

rekviem Z lat. *quiétus*, „klidný“, *requiescō*, „dojít klidu“, „odpočívát“. Mše svatá sloužená za zemřelé (tzv. zádušní mše) nebo za jejich duše s modlitbami a čteními příslušného obsahu. Název má podle prvních slov vstupní antifony: *Requiem aeternam dona eis Domine*, „Odpočinutí věčné, dej jim, Pane“. Tato mše se slouží v barvě fialové či černé. Rekviem je často zhudebněno.

rubáš Každý dlouhý lněný šat volně splývající, košile bez rukávů. Také obřadný šat kajícíků nebo potupný šat církevních trestanců, podobný dlouhé košili z nejhrubší látky nebo oblek zemřelých.

sarkofág Z řec. *sárx*, „tělo“, *fagein*, „trávení“. Schránka (rakev), obvykle kamenná nebo také z kovu, často bohatě zdobená, k uložení těla zemřelého. Bývá postavena na soklu. Používala se do konce středověku.

sepulcro /**sepulkro** • **sepulcrum**/ z lat. *sepulcrum*, „hrob“. **1.** malé smuteční oratorium zpívané u Božího hrobu, tj. u postranního oltáře bohatě vyzdobeného květinami, znázorňujícího na Velký pátek a Bílou sobotu Krista ležícího v hrobě; **2.** druh hrobu ve starokřesťanských katakombách; → *arcosolium*; **3.** kamenná deska s ostatky světce, vkládaná do menzy oltáře.

sepulkrální kostel Měšťanský nebo šlechtický kostel sloužící k pohřebním účelům.

smrt Odloučení duše od těla. Hned po smrti odchází duše člověka před Boží soud. Tento soud se nazývá „soud soukromý“. Při něm je odsouzena jen duše, a to každá zvlášť (při soudu veřejném na konci věků bude souzena každá duše ve svém vzkříšeném těle, veřejně přede všemi lidmi a společně s ostatními). Po soudu soukromém přijde duše hned buď do očištky, do nebe či do pekla. → tanec smrti.

tumba Lat. „hrob“, „náhrobek“. Středověký a renesanční náhrobek tvaru položeného hranolu. Na jeho vrchní straně spočívá deska, někdy s vysokým reliéfem nebo plastikou ležící postavy zemřelého. Později nabývá tvaru ozdobné rakve. Tvar tumby (nebo sarkofágu) může mít i oltářní menza.

zádušní kaple Malá kaple soukromé nadace. Sloužily se v ní mše svaté za donátora, který byl většinou pochován v kapli nebo v její blízkosti.

Jan Vosáhlo

Příběhy z historie veltrubské farnosti

Kanonická generální vizitace a svátost biřmování

10. května **1860** do Veltrub přijel kardinál a arcibiskup pražský Bedřich, kníže ze Schwarzenbergu. Jeho příjezdu předcházely důkladné přípravy. Místní kovář Jan Mokráček mezi kovárnou a hospodou vyrobil uvítací slavobránu z chvojí a na kopečku připravil 5 hmoždířů. Další slavobrána z chvojí byla zhotovena před kostelem, a na ni dal baron Steiger vyrobiť tabuli s nápisem „VÍTEJ NÁM PASTÝŘI DOBRÝ“. Ze všech tří obcí vyjeli jezdci na koních k Božím mukám ke Hradištku, kde se odehrálo první uvítání a potom doprovázeli kočár pana kardinála k veltrubské faře, kde ho uvítal místní kněz.

Když byl pan kardinál ustrojen, vydal se průvod kněží, školní mládeže a velkého množství věřících a přihlížejících do kostela. Průvod byl provázen zvoněním zvonů a střelbou z hmoždířů. Ve dveřích kostela se přihodilo třetí přivítání od syna učitele z Velkého Oseka Jana Machaty. Následovalo kázání místního duchovního o významu biřmování. Po kázání kardinál sloužil mši svatou. Po ní přijalo svátost biřmování asi 250

biřmovanců. Průvod na hřbitov byl opět doprovázen zvony a střelbou. Asi v poledne, po modlitbě za mrtvé, došlo i na snídani. Další přivítání následovalo ve škole, kde pražský arcibiskup provedl přezkoušení žáků a vyslechl si poděkování. Na oběd došlo až ve čtyři hodiny odpoledne. Návštěvu zakončilo rozloučení, které přednesla dcera místního šenkýře. Po něm pražský arcibiskup usedl do kočáru a za zvuku zvonů a střelby z hmoždířů odjel přenocovat na zámek do Konárovic. Nikde není zmínka o tom, co zde přítomným lidem říkal. Trochu se obávám, že ho místní buď nepustili ke slovu, nebo neposlouchali, co jim povídá. Vizitace však podle zápisu P. Cvrčka dopadla velmi dobře, protože pan kardinál byl s výsledkem spokojen a nevznesl žádnou připomínku k vedení a správě farnosti místním duchovním, a z tohoto hodnocení se P. Cvrček velmi radoval.

V roce **1861** byli ve veltrubské farnosti poprvé voleni zádušníci. Se zádušním majetkem až do této doby hospodařil patronátní úřad a kněz, pokud potřeboval výnos z něho použít na provoz, nebo opravu kostela, byl pouhým žadatelem a dost často jenom prosebníkem. To se změnilo a se zádušním majetkem od této doby hospodařil farář farnosti a úřad měl pouze dohled. P. Cvrčkovi ubyly některé starosti a mrzutosti při jednání s baronem Steigrem.

Josef Sixta

Krátké zprávy

* V neděli 9. října proběhla sbírka do fondu sv. Vojtěcha na mzdovou podporu duchovních.

* V neděli 16. října v 9:30 hodin v kostele sv. Vavřince ve Velimi vystoupila **schola spolča mládeže – Boží děcka**, která mj. pravidelně doprovází páteční mše v klášterním kostele Nejsvětější Trojice.

* V sobotu 22. října v Bratislavě bohoslovec **Lukáš Hanúsek SVD** přijal jáhenské svěcení.

* V neděli 23. října od 18 hodin se v chrámu sv. Bartoloměje uskutečnila přehlídka smyčcových orchestrů. Vystoupily orchestry **Archi giocosi**

(ZUŠ Mladá Boleslav), **Divertimento** (ZUŠ Kutná Hora) a **Archi** (ZUŠ Kolín). Zazněla díla autorů **A. Vivaldiho**, **J. Myslivečka**, **J. V. Stamice**, **B. Brittena**, **G. Holsta** a dalších. Pod záštitou starosty **Michaela Kašpara** akci uspořádala kolínská **ZUŠ Františka Kmocha**. Koncert podpořil sbírku Římskokatolické farnosti Kolín na rekonstrukci varhan. Utržená částka z dobrovolného vstupného činila 9 340,- Kč. Dárcům patří velký dík.

* Žáci obou oborů Dvouleté katolické střední školy, se zapojili do akce **Uklid'me svět**, a v okolí Kmochova ostrova společně sesbírali **téměř sto kilogramů** odpadu.

* V říjnu se v chrámu sv. Bartoloměje opět usadili filmaři. Německá společnost Constantin film zde natáčela záběry do celovečerního historického fantasy filmu „Hagen“ (z kterého vznikne i šesti-dílný televizní seriál) podle bestselleru současného německého spisovatele Wolfganga Hohlbeina „Hagen von Tronje“. Ten vychází ze staroněmeckého hrdinského eposu o Nibelunzích. Režie se ujal Cyrill Boss a Philipp Stennert a v hlavní roli Hagen von Tronje se představí nizozemský herec Gijs Naber a v roli hrdiny Siegfrieda německý herec Jannis Niewöhner.

Kalendář akcí v listopadu 2022

2. listopad (středa) – Mozartovo Requiem v podání Cantores Cantant a hostů. Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně od 19 hodin (vstupné 150,- Kč).

7. listopad (pondělí) – Zasedání Farní pastorační rady. Začátek v 19:00 hod.

8. listopad 2022 (úterý) – Termín zasedání redakční rady časopisu Bartoloměj.

13. listopad 2022 (neděle) – Termín odevzdání příspěvků do farního časopisu Bartoloměj.

22. listopad (úterý) – Setkání pražského arcibiskupa Jana Graubnera se zástupci farních pastoračních rad kolínského vikariátu. Začátek v 19:00 hod.

23. listopad (středa) – Červená středa, mezinárodní připomínka lidí pronásledovaných pro víru.

25. listopad (pátek) – Společenství čistých srdcí se představí při mši pro mládež v kostele Nejsv. Trojice v 18 hod.

26. listopad (sobota) – Kurz pro lektory Božího slova pod vedením herečky Lucie Trmíkové. Kurz se koná v komunitním centru na faře od 14:00 do 18:00.

27. listopad (neděle) – První adventní neděle.

27. listopad (neděle) – Termín vydání prosincového čísla farního časopisu Bartoloměj.

29. listopad (úterý) – Cestopisná prezentace obrázků, hudby a vyprávění Jana Linharta “(De)maskovaná Kuba”. Farní komunitní centrum od 19:15 (po mši).

10. prosinec (sobota) – Adventní duchovní obnova, povede ji otec David Peroutka, karmelitán.

(DE) MASKOVANÁ KUBA

*Uvidíte města Havanu a Santiago,
poutní místo El Cobre, nejvyšší horu
Kuby, Stolovou horu El Yunque,
slavnou Zátoku Sviní, údolí
Viñales, proslulá auta, lidi i moře...*

**Srdečně Vás zveme
na cestopisnou
prezentaci**

**obrázků,
hudby a
vyprávění
Jana Linharta**

**TĚŠÍME SE
NA VÁS !**

KDY: v úterý 29.11.2022 v 19,15

KDE: Kolín, farní komunitní centrum v Brandlově ulici

Bartoloměj – farní časopis. Vydává Římskokatolická farnost Kolín, Brandlova 25, Kolín.
Redakční rada: Josef Dušek, P. Ján Halama, Katarína Jarošová, Martin Křídlo, Jaroslav Pejša, Martin Prokop, Tomáš Pavla, Tomáš Těmín.

P. Ján Halama: tel.: 604 294 247, e-mail: farnost-kolin@volny.cz

• e-mail: farninoviny.kolin@gmail.com • web: www.farnostkolin.cz • FB: facebook.com/farnostkolin

Číslo účtu farnosti: 3252369369/0800, variabilní symbol pro dárce: 1211638 (dle evangelia sv. Lukáše 6,38) případně v poznámce uvést: *dar pro farnost* (nebo jiný účel).

Autor fotografie na titulní straně: Ján Halama

Fotografie na titulní straně: Mons. Stanislav Zvolenský, bratislavský arcibiskup, uděluje Lukáši Hanúskovi jáhenské svěcení.